

פרשת קרח

THE BLAME GAME: A STUDY OF DENYING AND ACCEPTING RESPONSIBILITY

(1) פרק טז

(יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחָאֵת כָּל הָעֵדָה אֶל פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֶל כָּל הָעֵדָה:
(כ) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כא) הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם
כָּרָגַע: (כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרְוֹחַת לְכָל בֶּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל
הָעֵדָה תִּקְצָף:

(19) Korah gathered the whole community against them at the entrance of the Tent of Meeting. Then the Presence of the LORD appeared to the whole community (20) and the LORD spoke to Moses and Aaron, saying, (21) "Stand back from this community that I may annihilate them in an instant!" (22) But they fell on their faces and said, "O God, Source of the breath of all flesh! When one man sins, will You be wrathful with the whole community"?

(2) רמב"ן (פסוק א)

והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים ונצלו בתפלתו של משה שהתנפל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו ואלו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו ולכן סבל קרח גדולת אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה' ונגזר על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו אז היתה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו אליו העם

(3) רש"י (פסוק א)

ומה ראה קרח לחלק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל, שמונהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור, אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו') "ובני קהת" וגו', עמרם הבכור נטלו שני בניו גדלה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי לטל את השנייה? לא אני שאני בן יצהר, שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מפלם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה? עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות — רבן משבט ראובן שכניו והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו, שנאמר נשיאי עדה

קראי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א') "אלה קרואי העדה" — והלבישן טליתות שכלן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכלה של תכלת חיבת בציצית או פטורה? אמר להם חיבת, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מן אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכלה תכלת לא תפטר את עצמה?

(4) רש"י (פסוק ז)

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו — שמואל ששקול כנגד משה ואהרן — אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו, כלם מתנבאים ברוח הקדוש, שנאמר "כל אלה בנים להימן" (מלכים א כ"ה), אמר אפשר כל הגדלה הזאת עתידה לעמד ממני ואני אדום? לכה נשתתף לבא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכלם אובדים ואחד נמלט, "אשר יבחר ה' הוא הקדוש" — טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה.

(5) רש"י (פסוק יט)

ויקהל עליהם קרח. בדברי לצנות, כל הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופתה אותם — "כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד? איני מקפיד אלא בשביל כלכם, אלו באין ונוטלין כל הגדלות, לו המלכות ולאחיו הכהנה" עד שנתפתו כלם

(6) רמב"ן (פסוק כא)

אז קרא קרח לכל העדה ואמר להם כי בכבוד כולם הוא מקנא וייטב הדבר בעיניהם ונקהלו כלם לראות אולי יישר בעיני האלהים ותשוב העבודה לבכוריהם וזה טעם ויקהל עליהם קרח את כל העדה

(7) מהר"ל (פסוק א)

אף על גב דלא היו חולקים על נשיאותו של אליצפן, רק על הכהונה (רש"י ד"ה ויקח), היינו טעמא, שאילו היו חולקין על נשיאותו של אליצפן היו ישראל אומרים לכבודו עשה קרח זה, ולא היו ישראל נמשכין אחריו.

(8) מהר"ל (שם)

ואם תאמר, ולשאלו כך בלא שילביש אותם. יש לתרץ, כדי שיראו ישראל חדוש, מאתיים וחמישים אנשים מלובשים בתכלת, וידעו הכל אשר חלק על משה. ואם לא היה רק בשאלה בלבד, אחד היה יודע המחלוקת שנחלק עליו, ועשרה לא היו יודעים:

(9) רמב"ן (פסוק כא)

אבל הטעם כי מתחלה היה לב העם אחרי משה ואהרן וכאשר לקחו קרח ועדתו איש מחתתו וישימו עליהם קטרת ועמדו פתח אהל מועד עם משה ואהרן אז קרא קרח לכל העדה ואמר להם כי בכבוד כולם הוא מקנא וייטב הדבר בעיניהם ונקהלו כלם לראות אולי יישר בעיני האלהים ותשוב העבודה לבכוריהם וזה טעם ויקהל עליהם קרח את כל העדה (במדבר ט"ז: י"ט)

והנה נתחייבו כליה שהיו מהרהרים אחרי רבם והם כמהרהרים אחרי השכינה ומוותרים על נבואת נביא בלבם וחייבין מיתה בידי שמים. ומשה ואהרן למדו עליהם זכות שלא חטא במעשה אלא קרח והוא הגורם והוא המפתה אותם וראוי הוא שימות לבדו לפרסם ולהודיע ענשו לרבים. וזו דרך מבקשי רחמים שיקלו החטא מעל העם ונותנין אותו על היחיד הגורם מפני שהוא חייב על כל פנים

וכן אמר דוד (כד יז) "הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו תהי נא ידך בי ובבית אבי" והיה העונש ההוא על העם גם בחטאם שהיה להם לתת השקלים מעצמם אם העונש ההוא על זה כדברי רבותינו (ברכות סב) כי לא צוה אותם המלך שלא יתנו השקלים כי הוא לדעת המנין בלבד היה חפץ וענשם וענשו בזה שוה הוא

ועוד כי מלבד המנין היה עונש על העם מתחלת דבר כדכתיב (כד א) "ויוסף אף ה' לחרות בישראל ויסת את דוד בהם" וכתב שם רש"י לא ידעתי על מה. ואני אומר בדרך סברא שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו כענין שנאמר (דברים יב ה) לשכנו תדרשו ובאת שמה. עד שנתעורר דוד לדבר מימים רבים ולזמן ארוך שנאמר (ש"ב ז א-ב) ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה והנה דוד מנעו השם יתברך מפני שאמר (דברי הימים א כב ח) כי דמים רבים שפכת ארצה לפני ונתאחר עוד הבנין עד מלוך שלמה ואלו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחלה היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול או גם בימי דוד כי אם שבטי ישראל היו מתעוררים בדבר לא היה הוא הבונה אבל ישראל הם היו הבונים אבל כאשר העם לא השגיחו ודוד הוא המשגיח והמתעורר והוא אשר הכין הכל היה הוא הבונה והוא איש משפט ומחזיק במדת הדין ולא הוכשר בבית הרחמים ועל כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל ועל כן היה הקצף עליהם ועל כן היה המקום אשר יבחר ה' לשום שמו שם נודע בענשם ובמגפתם והכתוב ירמוז כל זה שנאמר (ש"ב ז ו-ז) כי לא ישבתי בבית למיום העלותי את

בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהיה מתהלך וגו' בכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל
הדבר דברתי את אחד שבטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי את ישראל לאמר למה לא
בניתם לי בית ארזים הרי יאשים הכתוב כי השכינה מתהלכת בכל ישראל מאהל אל אהל
וממשכן אל משכן ולא היה אחד בכל שופטי ישראל הרועים אותם מתעורר בדבר ואמר
הכתוב עוד כי גם השם רחק מהם ולא דבר לאחד מכולם לבנות הבית רק עתה
שנתעוררת הטיבות כי היה עם לבבך ואצוה עתה לבנותו על יד שלמה בנך שיהיה איש
שלום